

Igitabo cya Daniyeli - Umubare Mirongo Inani n'Ibiri

Guhishura Ibisekuru Bine by'Ubugaradusi bw'i Lawodikiya mu Badiventisiti: Urugendo runyuze mu Kugereranya kwa Bibiliya no mu Kugeragezwa k'Ubuhanuzi

Jeff Pippenger
2024-02-17

Ukuri gushyirwaho n'ubuhamya bwa babiri cyangwa batatu, kandi ishyirwa mu bikorwa ry'ibizira bine byo muri Ezekiyeli igice cya munani, nk'ibisekuru bine by'Uwadiventisimu bw'i Lawodikiya, rifite abahamya benshi. Mu nyandiko za mbere hagaragajwe ko amatorero arindwi yo mu Byahishuwe ibice bya kabiri n'icya gatatu atashushanyaga gusa amateka ya Isirayeli ya none uhereye mu gihe cy'intumwa kugeza ku mperuka y'isi, ahubwo ko ayo matorero arindwi yanashushanyaga amateka ya Isirayeli ya kera uhereye mu gihe cya Mose kugeza mu gihe cya Kristo.

Itorero rya Efeso ryagereranyaga icyarimwe Itorero rya Gikristo rya mbere, kandi n'Isirayeli ya kera uhereye kuri Mose kugeza mu gihe cy'Abacamanza. Itorero rya Simuruna ryagereranyaga igihe cy'itotezwa uhereye mu gihe cy'abigishwa kugeza ku mwami w'abami w'Abaroma Konisitantini, kandi n'igihe cy'Abacamanza, ubwo umuntu wese yakoraga icyo yabonaga ko gikwiriye mu maso ye. Itorero rya Perugamo ryagereranyaga igihe cy'ubwumvikane bwo guteshuka ku kuri uhereye kuri Konisitantini kugeza ku butegetsi bwa papa mu mwaka wa 538, kandi n'igihe Isirayeli ya kera yangaga Imana ikitoranyiriza umwami, kandi igahora yumvikana n'ubwami bw'abapagani yari ikikijwe na bwo. Itorero rya kane rya Tuwatira, rigereranywa na Yezebeli, ni igihe cy'ubutegetsi bwa papa uhereye mu mwaka wa 538 kugeza mu wa 1798, kandi n'imyaka mirongo irindwi Isirayeli ya kera yamaze mu bunyage i Babuloni.

Ayo matorero ane na yo ahagarariye kandi ibihe bine by'Abadivantisiti, kandi atanga ubuhamya bwo gukoresha ibizira bine bya Ezekiyeli ku bihe bine. Ubugome bwo mu wa 1863, bwagereranyijwe n'igihe cya mbere cy'Abisirayeli ba kera nk'uko byagaragajwe n'ubwigomeke bwo ku nyana y'izahabu ya Aroni. Igihe cya mbere gikubiyemo inama yahawe itorero rya Efeso, igaragaza ko ubwoko bw'Imana bwari bwaretse urukundo rwabwo rwa mbere, kandi ko bwagombaga kwihana no kugarukira ku rukundo rwabwo rwa mbere. Mu wa 1863, urukundo rwa mbere, nk'uko rwagereranyijwe n'imitako ya William Miller (ukuri shingiro, by'umwihariko cyane cyane "ibihe birindwi"), rwashyizwe ku ruhande, kandi ubwoko bw'Imana bwagiriwe inama yo kugaruka.

Ariko ndagufitiye icyo ngushinja: ni uko wasize urukundo rwawe rwa mbere. Nuko ibuka aho wavuye ukagwa, wihane, kandi ukore imirimo ya mbere; bitaba ibyo nzaza aho uri vuba, nkure igitereko cyawe mu mwanya wacyo, keretse wihanye. Iyahishuwe 2:4, 5.

Abami ba Miller bari barahanganye n'Abaporotesitanti bayobye, abo Yereimiya yise "iteraniro ry'abakobanyi," kandi bategereza bihanganye ko iyerekwa risohora, kuko igihe ryari gusohorera ritari kubesha. "Iteraniro ry'abakobanyi" ryashushanywaga n'uwo muhanuzi wa kera wabeshye umuhanuzi w'u Buyuda, uwo wari watanze igihano cyo gucyaha kuramya kw'ibinyoma kwa Yerobowamu.

Nzi imirimo yawe, n'umuruho wawe, no kwihangana kwawe, kandi n'uko udashobora kwihanganira abakora ibibi; kandi wagerageje abivuga ko ari intumwa kandi atari zo, ubasanga ari abanyabinyoma. Kandi warihanganiye, kandi ufite ukwihangana, kandi wahatiye umurimo ku bw'izina ryanjye, kandi ntiwacitse intege. Ibyahishuwe 2:2, 3.

Itorero rya kabiri rya Simuruna ryashushanyaga igihe cy'itotezwa mu Itorero rya Gikristo rya mbere, ryari rigizwe n'abahowe ukwizera by'ukuri hamwe n'abandi bazikururiye itotezwa bitewe n'impamvu zitari izera. Nanone ryashushanyaga igihe cy'Abacamanza, ubwo buri muntu muri Isirayeli ya kera yakoraga ibyamusaga nk'ibitunganye mu maso ye. Igisekuru cy'ubwigomeke cyatangiyemo mu 1888 cyagaragaje igihe cy'itotezwa ryakorewe Umwuka w'Ubuhanuzi, intumwa zatoranyijwe z'icyo gihe, n'Umwuka Wera. Cyatangijwe igihe ubwo abagabo ba kera b'Abadivantisiti b'i Lawodikiya bahisemo gukora icyo ari cyo cyose cyabasaga nk'igitunganye mu maso yabo, nk'uko byagaragajwe n'abagabo nka Kellogg, Prescott na Daniells.

Bake bizerwa bo muri icyo gihe bagombaga kuba mu rugamba rw'umwuka rwica n'icyiciro cy'abihandagazaga bavugaga ko ari Abayuda, nyamara atari bo. N'ubwo bari bafite imyanya y'ubuyobozi, bari abo mu isinagogi ya Satani, nk'uko byahamijwe na Mushiki wa White ubwo yagaragazaga ko bamwe bayoborwaga "n'abamarayika bari barirukanwe mu ijuru." Biyitaga abanyabwenge, ariko bari abapfu. Nta gucirwaho iteka kwashyizwe ku banyabwenge muri icyo gihe, ahubwo hashyirwaho kubashishikariza gukiranuka kugeza ku rupfu. Mu mwaka wa 1915, amagambo ya nyuma Mushiki wa White yigeze kuvuga ni aya ngo, "Nzi uwo nizeye," kuko yari yarakiranutse kugeza ku rupfu.

Nzi imirimo yawe, n'amakuba, n'ubukene, (nyamara uri umukire) kandi nzi n'ugutuka kw'abavugaga ko ari Abayuda, nyamara atari bo, ahubwo ari isinagogi ya Satani. Ntutinye na kimwe muri ibyo ugiye kubabazwa: dore, Satani agiye kujugunya bamwe muri mwe muri gereza, kugira ngo mugeragezwe; kandi muzagira amakuba iminsi icumi: ujye ukiranuka kugeza ku rupfu, nanjye nzaguhaha ikamba ry'ubugingo. Ibyahishuwe 2:9, 10.

Itorero rya Perugamo ryagereranyaga ubwumvikane hagati y'ukuri n'ikinyoma, hagati y'ubupagani n'Ubukristo, mu gihe cy'umwami w'abami Konsitantino, kandi rikanagereranya ubwumvikane bwa Isirayeli ya kera bwabayeho mu mateka y'abami. Ryagereranyaga uruvange rw'ukuri n'ikinyoma, rukaba rudashobora kubyara ikindi keretse ikinyoma. Ryagereranywaga n'inama ya Bibiliya yo mu mwaka wa 1919, aho byatumye hasohorwa igitabo, "The Doctrine of Christ", kugira ngo habeho ubutumwa bw'Abadiventisti bwarushagaho kugaragaza ubutumwa bwiza bw'ibinyoma bwa Porotesitanti yahakanye ukwizera. Byabereye mu gisekuru cya gatatu cy'Abadiventisti ari ho habereye ubwumvikane bukomeye ku kuri.

Ni muri urwo rubyaro, guhera mu wa 1919, ni ho itorero ryatangiye ubwumvikane bwagejeje ku gitabo cy'amabwiriza y'Itorero. Ni muri urwo rubyaro, guhera mu wa 1919, ni ho itorero ryatangiye ubwumvikane bwatumye hasabwa kwemerwa mu buryo bwemewe n'amategeko mu mashuri y'ubuzima no mu y'idini. Ni muri urwo rubyaro ni ho hatangijwe kwimukira kuri Bibiliya z'iki gihe zishingiye kuri Gatolika. Ni muri ayo mateka ni ho habonetse ubushake bw'ubuyobozi bwo gushyiraho umubano n'ingoma zarwanyaga Ubukristo ku mugaragaro.

Iyo migirire yari ikivuka ikiri mu buhinja mu gihe cy'Intambara y'Abaturage, ubwo ubuyobozi bw'Abanyalawodikiya bwashyiranaga n'ubutegetsi bwa Leta Zunze Ubumwe za Amerika mu rwego rw'amategeko, kugira ngo haboneke igisubizo kirushijeho kuba cyiza ku basore bo mu itorero bari bagiye kujyanwa ku gahato mu ntambara yahitanye abantu benshi kurusha izindi zose mu mateka ya Amerika; yongeye gusubirwamo mu ntangiriro z'Intambara ya Mbere y'Isi Yose, igihe Perezida wa Konferanse Rusange, A. G. Daniells, yagiranaga imikoranire na guverinoma y'u Budage, ayiha kwemeza kwe kugira ngo u Budage bujyanishe abasore ku gahato kandi bubahatire kujya mu gisirikare no kwitwaza intwari no kutita ku Isabato. icyo gikorwa cya Daniells cyazanyeye ukwitandukanya kwabyaye amatsinda atandukanye yacitse ku Muryango w'Igivugurura w'Abadiventisiti b'Umunsi wa Karindwi, akaba ari yo akiriho na n'ubu.

Uko kwigomwa kwakomeje kubaho mu Budage bw'Abanazi bwa Hitler, hanyuma no mu bihugu byari bigize Ubumwe bw'Abasoviyeti, kandi n'uyu munsi kuracyashyigikirwa mu butegetsi nk'ubwa China. Uko kwigomwa kw'igisekuru cya gatatu mu isano yacyo n'imiyoborere ya leta kwari kwaragaragajwe mbere n'uko abami ba kera ba Isirayeli na Constantine bagombye, nk'uko byashushanyijwe mu itorero rya Perugamo. icyo gihe kandi cyagereranyaga ukwigomwa kw'imiyoborere y'itorero kwacyo n'ubutumwa bwiza bw'ibinyoma bw'amahoro n'umutekano, nk'uko byagaragajwe na "The Doctrine of Christ" ya Prescott.

Nzi imirimo yawe n'aho utuye, ari ho intebe ya Satani iri; kandi wizirikaho izina ryanjye ushikamye, ntiwahakanye kwizera kwanjye, ndetse no muri iyo minsi Antipa, umutangabuhamya wanjye ukiranuka, yiciwemo muri mwe, aho Satani atuye. Ariko mfite bike ngushinja: kuko ufiteyo abakomeza inyigisho ya Balamu, wigishije Balaki gushyira igisitaza imbere y'abana ba Isirayeli, kugira ngo barye ibyatambiwe ibigirwamana, kandi bakore ubusambanyi. Ibyahishuwe 2:13, 14.

Ubusambanyi bugaragaza umurimo wa General Conference wo kwishyira hamwe n'amahanga nka Nazi Germany n'Ubumwe bw'Abasoviyeti, bitwaje urwitwazo rwo gukomeza imibanire y'akazi bavuga ko ari ngombwa n'ubutegetsi bwamunzwe n'ubwangizi, ari na ko birengagiza abizerwa bo muri ayo mahanga bababajwe n'itotezwa ry'ubutegetsi butandukanye bari barifatanyije na bwo. Ibyokurya byatambiwe ibigirwamana byashushanyaga uburyo bw'ibinyoma bwa Giprotestanti cy'ubuhakanyi na Gatolika, ubwo icyo gihe bwari bumaze gushinga imizi mu mashuri makuru ya Adventism y'i Lawodikiya, yari yemeye gutegekwa n'amabwiriza y'uburyo bw'ubuhakanyi, haba mu by'idini no mu by'ubuzima.

Yesu yagaragaje iherezo ry'igisekuru cya gatatu nk'uko yabigenje ku ntangiriro yacyo, kuko yaranze ukuza kw'igisekuru cya kane no gutangazwa kw'igitabo, *Questions on Doctrine*

cyasohowe mu 1957, cyanze burundu itandukaniro ry'ingenzi ry'agakiza riri hagati y'ukuri n'ibitekerezo by'ubuyobe by'Abaporotesitanti b'abahakanyi n'Abagatolika. Birumvikana ko icyo gitabo kirimo inyigisho nyinshi z'ubuyobe, ariko mu by'ingenzi cyigisha ko bidashoboka kubaho mu ntsinzi muri Kristo kugeza umuntu ahinduwe mu buryo bw'igitangaza ku Kuzagaruka kwa Kabiri. Icyo gitabo cyaranze intangiriro y'igisekuru aho abagabo makumyabiri na batanu ba kera bagombaga kunamira izuba. Ibintu bya politiki n'iby'idini byari ngombwa kugira ngo itorero ry'Abadivantisiti ry'i Lawodikiya ryemere gusenga ku Cyumweru igihe itegeko ryo ku Cyumweru rizaba rigiye kuza, byari byagezeho.

Ikizira cya kane cy'urukozasoni cya Ezekiyeli kibaho igihe bake b'indahemuka mu gice cya cyenda barimo gushyirwaho ikimenyetso mu ruhanga rwabo, mbere gato y'uko abamarayika barimbura batangiza umurimo wabo. Iyereka ritangirira ku murongo wa mbere w'igice cya munani, ku munsu wa gatanu, w'ukwezi kwa gatandatu, w'umwaka wa gatandatu. Iyereka ritangira umunsi umwe mbere y'ishyirwa mu bikorwa ry'urubanza ku bantu bunamira izuba, ari ryo kimenyetso cy'ubutware bwa papa, kandi umubare w'izina rye ni "666."

Igikorwa cyo gushyiraho ikimenyetso ku bihumbi ijana na mirongo ine na bine cyatangiyeye ku wa 11 Nzeri 2001, gitangijwe n'igitero cyagabwe ku nyamaswa yo ku isi, cyakozwe n'isibe rya gatatu rya Isilamu. Icyo gitero cyarakaje amahanga, kandi kiranga ukuza kw'imvura y'itumba. Ariko imvura y'itumba yari kumenyekana gusa n'abari kuyoborwa bagasubizwa ku rufatiro rw'Abadivantisime kugira ngo babone ko amasibe atatu ya Isilamu ari ukuri kw'ishingiro. Muri icyo gihe, abayobowe bagasubizwa mu nzira za kera Yeremiya agaragaza ko ari "uburuhukiro" (ari bwo mvura y'itumba), bari kuba abarinzi bavugiriza impanda y'isibe rya gatatu, cyangwa bakaba abanze kumvira ijwi ry'impanda, bityo bakanga kugendera mu nzira za kera.

Hanyuma bageragejwe n'icyaha cy'ubugome bwa se cyo mu 1863. Muri icyo ngingo nyine y'igihe, haje ubutumwa bw'ubukiranutsi bwa Kristo, ari bwo "gutsindishirizwa no kwizera mu kuri". Bwari ubutumwa bw'i Lawodikiya bwa Jones na Waggoner, kandi bwari ubutumwa bwa Ezekiyeli ku magufwa yumye yapfuye bwaturutse mu "miyaga ine", ari yo kimenyetso cy'Isilamu cy'akaga ka gatatu (ya "farasi irakaye" ishaka kwibohozwa). Abo bake bizerwa hanyuma bageragejwe n'icyaha cy'ubugome bwa se cyo mu 1888, ubwo marayika ukomeye wo mu Ibyahishuwe igice cya cumi n'umunani yamanukaga igihe inyubako zikomeye z'Umujyi wa New York zasenywaga, maze Ibyahishuwe igice cya cumi n'umunani, umurongo wa mbere kugeza ku wa gatatu, zirasohora.

Hanyuma bageragejwe no kumenya ubutumwa bw'imvura y'itumba. Mbese imvura y'itumba yari ukugaragarira kw'imbaraga z'Imana nk'uko byari bimeze mu bihe byahise, cyangwa se ukugaragarira kw'imbaraga z'Imana kwari ukw'ibihe byahise gusa? Nuko abo bake b'indahemuka bageragezwa n'ubwigomeke bw'ubwigomeke bwa ba sekuruza babo mu mwaka wa 1919. Uko abo bake b'indahemuka banyura muri ibyo bigeragezo bitatu ni ko bigena niba bazahabwa ikimenyetso cy'Imana mu ruhanga rwabo, cyangwa bakisanga bunamiye izuba hamwe n'abakuru makumyabiri na batanu b'Adivantisime ya Lawodikiya.

Ubugome bwose bw'ibihe bine by'Abadiventisiti b'i Lawodikiya bubona icyo busa na cyo ku wa 11 Nzeri 2001. Uwo muni, Yesaya yerekanye nk'“umunsi w'umuyaga wo mu burasirazuba,” uranga itangiriro ry'igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kwa ba bantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine, kandi igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso ni igihe kirambuye. Iherezo ry'icyo gihe ryagaragajwe n'itangiriro ryacyo, kuko Yesu ahora yerekana iherezo ry'ikintu akoresheje itangiriro ry'ikintu. Mu migendekere ya nyuma y'igikorwa cyo gushyirwaho ikimenyetso, ibigeragezo byashushanyijwe mu ntangiriro y'icyo gihe byongera gusubirwamo.

Ku wa 11 Nzeri 2001, ibigeragezo byatsinzwe n'inyeshyamba z'Ubwadiventisiti bwa Lawodikiya nk'uko bigaragazwa n'ibizira bine byo muri Ezekiyeli, ndetse n'amatorero ane ya mbere yo mu Byahishuwe igice cya kabiri n'icya gatatu, byaraje, biranga itangira ry'igikorwa cyo kugeragezwa gisoza umuntu kimwe muri ibi bibiri: ikimenyetso cy'inyamaswa, cyangwa ikimenyetso cy'Imana, ku bihamya ko ari Abadiventisiti b'Umunsi wa Karindwi.

Ubuyobozi bw'Abadiventisti b'i Lawodikiya bwafashwe n'imigozi y'uburiganya bwabo ubwabo, kandi kuri bo ni hafi y'uko bidashoboka “kumenya” isubiramo ry'ihishurwa ry'imbaraga z'Imana nk'uko ryagereranyijwe n'imigendere y'ivugurura yabanje, harimo n'umuryango w'ivugurura wazanye Ubwadiventisti kubaho. Abagabo ba kera batatanyije kandi bahishiriza inyigisho zigereranywa n'imitako ya Miller babitwikiriza ibiceri n'imitako by'impimbano. Isanduku ya Bibiliya ya King James yimuriwe mu bihe by'ururimi rwa kera, maze isimbuzwa Bibiliya z'ururimi rwa none zivugwa mu mvugo y'umuntu w'icyaha.

Iyaba hari n'umwe mu bagabo ba kera wari wemera gutekereza ko ubutumwa bw'imvura y'itumba butari ubutumwa bw'amahoro n'umutekano, byari kuba hafi kudashoboka na gato ko bamenya ko ukwigaragaza kw'imbaraga z'Imana mu mateka yera yo mu bihe byashize ari byo by'umwihariko biranga ugushyirwaho ikimenyetso kwa ba bantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Ikirushaho kubabera ingorabahizi kumenya ni uko amateka yera agaragaza mu buryo bweruye kurushaho ugushyirwaho ikimenyetso kwa ba bantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine ari yo mateka yera asohozwa Malaki igice cya gatatu, kuko Malaki igice cya gatatu gishyirahwa ko buri gihe haba hariho intumwa itegura inzira yo kuza gutunguranye kw'Intumwa y'Isezzerano. Iyo ntumwa yagereranyijwe n'umuhanuzi Eliya, watangaje ashize amanga ko mu mateka ye hatazabaho imvura, keretse ibonetse binyuze mu murimo we.

Abakuru mirongo irindwi ba Ezekiyeli babona ko byaba ibitwenge kwemera ko ikirego cyabo cy'uko ari urusengeru rw'Umwami, nta shingiro cyari gifite, kandi ko mu by'ukuri cyagaragazaga ikirego cy'ubwoko bwari burimo gusimbukwa, nk'uko uruzabibu rwahawe abera imbuto zikwiriye uruzabibu. Ubutumwa bwa marira ya gatatu, intumwa itegura inzira, indirimbo y'uruzabibu, byose bihamya bibashinja ku bijyanye n'imigenzo n'imiziririzo bari barashyizemo ibyiringiro byabo, kandi bikaba inzitizi hafi kudashoboka kuneshwa mu kwemera imvura y'itumba rya nyuma.

Iherezo ryo gushyirwaho ikimenyetso kw'abihumbi ijana na mirongo ine na bine rugaragaza ibigeragezo bimwe n'iby'abavuze ko “bamenye” uruhare rwa Islamu mu byago bya gatatu. “Kwiyongera k'ubumenyi” kwatangije urugendo rw'Abamilleri kwatangiye ku iherezo rya “ibihe birindwi” mu 1798. “Kwiyongera k'ubumenyi” kwatangije urugendo rw'abihumbi ijana na

mirongo ine na bine kwatangiye ku iherezo ry’“ibihe birindwi” by’ikigereranyo (imyaka ijana na makumyabiri n’itandatu) mu 1989. Muri iyo myaka ijana na makumyabiri n’itandatu y’ubuhakanyi bwagiye bwiyongera, Ubadiventisime bwa Lawodikiya bwageze ku gisekuru cyabwo cya kane kandi cya nyuma.

Ni mu gisekuru cya gatatu n’icya kane ni ho ishyanga cyangwa abantu buzuzwa igikombe cy’igihe cyabo cy’igeragezwa, kandi icyo gihe noneho kirageze. “Kwiyongera kw’ubumenyi” kuvugwa mu gitabo cya Daniyeli, kugereranywa n’Umugezi wa Hidekeli, ni na ko kumenya kwiyongera iyo Ibyahishuwe bya Yesu Kristo bifunguwe, mbere gato y’uko igihe cy’igeragezwa kirangira.

Mu nyandiko izakurikiraho tuzasesengura ibice bitatu bya nyuma by’igitabo cya Daniyeli.

“Iminsi irihuta yegereza ubwo hazabaho urujijo n’akajagari bikomeye. Satani, yambaye imyenda y’abamarayika, azabasha kuyobya, niba bishoboka, n’intore ubwazo. Hazabaho imana nyinshi n’abatware benshi. Buri muyaga w’inyigisho uzaba uhuhuta. Abahaye icyubahiro gisumba byose ‘ubumenyi bwitwa ubumenyi ibinyoma’ si bo bazaba abayobozi muri icyo gihe. Abiringiye ubwenge, impano y’ubuhanga, cyangwa ubuhanga bwabo, si bo bazahagarara imbere y’abari ku murongo n’abari inyuma. Ntabwo bakomeje kugendana n’umucyo. Abagaragaje ko batari indahemuka si bo bazashingwa umukumbi muri icyo gihe. Mu murimo wa nyuma ukomeye kandi ukomeye cyane, ni bake mu bantu bakomeye bazawugiramo uruhare. Barishyira hejuru, bigenga ku Mana, kandi ntishobora kubakoresha. Umwami afite abagaragu b’indahemuka, bazagaragarizwa amaso mu gihe cyo kunyeganyezwa no kugeragezwa. Hari ab’agaciro kanini ubu bihishe batarapfukamira Bali. Ntabwo bahawe umucyo wajyaga ubamurikira mwe mu kurabagirana gukomeye kandi kwibanze. Ariko bishobora kuba ko munsu y’inyuma isa n’idakurura kandi ikakaye, hazahishurwa ubwiza butunganye bw’imico y’ukuri ya Gikristo. Ku manywa tureba mu ijuru ariko ntitubone inyenyeri. Ziriho, zishinzwe mu kirere, ariko ijisho ntirishobora kuzitandukanya. Nijoro ni bwo tubona kurabagirana kwazo nyakuri.” Testimonies, volume 5, 80, 81.